

EUROOPAN TULEVAISUUS

TAMMI

MITEN
ITÄISET
JÄSENMAAT
MUUTTAVAT
UNIONIA?

KATALIN MIKLÓSSY

KATALIN MIKLÓSSY

EUROOPAN TULEVAISUUS

**MITEN ITÄISET
JÄSENMAAT MUUTTAVAT
UNIONIA?**

TAMMI
HELSINKI

Kartta: Mika Kettunen

1. painos

© Katalin Miklóssy ja Tammi 2026
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-7694-6
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@tammi.fi

*”Ajattelet Eurooppaa Saksana ja Ranskana.
Minä en. Mielestäni se on ’vanhaa Eurooppaa’.
Jos katsot koko NATO-Eurooppaa tänä päivänä,
painopiste siirtyy itään. Ja uusia jäseniä on paljon.”*

DONALD RUMSFELD,
YHDYSVALTAIN PUOLUSTUSMINISTERI (2003)

SISÄLLYS

<i>Johdanto: Euroopan uusi aika</i>	11
Pullonhenki	12
Mutta missä itäinen Eurooppa on?	14
Kirjan rakenteesta.....	16
Lukijalle: lähestymistavoista	18
Lähteistä.....	19
Käsitteistä.....	20
OSA 1: Aatteiden konflikti	23
Konservatismiin historiallinen jatkumo.....	24
Liberalismin mielikuvan rapautuminen.....	28
Nationalismin paluu.....	32
Mikä ihmeen illiberalismi?.....	38
Konservatiivinen renessanssi.....	40
Oikeus + valtio.....	43
OSA 2: Yhdessä yli rajojen	49
Suojavyöhykkeestä uudeksi Keski-Euroopaksi...	50
Visegrádin liitto	53

Unkarin aloite: 2015.....	56
Yhteisrintamalla eteenpäin	59
Rohkeus lisääntyy.....	62
Käänteentekevä muutos.....	66
OSA 3: Innovatiiviset Lumikit ja vikisevät kääpiöt	71
Poliittisen kulttuurin perinteet	72
Uusia rintamalinjoja.....	78
Vasemmiston dilemma: kääpiöksi vai Lumikiksi.....	81
Eurooppalaisia puolueperheitä – itäisiä arvoja...	86
Orbanismin vienti	91
OSA 4: Vaalit demokratian takeena?	101
Tunteiden viemää	101
Pirstaloituva kansallisuus	106
Millaiset ovat vapaat mutta epäreilut vaalit?	111
Tieto on valtaa.....	114
Venäjän trollit.....	118
Vaalidemokratian suojelijat.....	120
OSA 5: Venäjän varjossa	123
Venäjä ja Euroopan itä.....	124
Euroopan uusi suurvalta.....	129
Euroopan unionin turvallisuushuolet.....	136
Romanian vanha unelma ja sodan tuoma tilaisuus	142

Venäjä-mielisten ryhmä.....	146
Ukrainan tuki koetuksella	149
Euroopan unioni ja sodan oppitunti.....	156
<i>Yhteenveto: Risteyskohdassa</i>	157
1. Eroon Don Quijote -harhasta.....	158
2. Unkarin oppi.....	161
3. Idän pelikirjan soveltaminen.....	163
<i>Kiitokset</i>	165
<i>Lähdeviitteet</i>	166
<i>Lähde- ja kirjallisuusluettelo</i>	220

JOHDANTO: EUROOPAN UUSI AIKA

Ranskan presidentti Jacques Chirac oli tyytymätön kuullessaan vuonna 2003, että itäisen Euroopan liittymisvaiheessa olevat valtiot tukivat Yhdysvaltojen Saddam Husseinin Irakia vastaan suunnittelemaa sotaa. Vaikka tukensa olivat samalla tavalla antaneet myös esimerkiksi Italia, Espanja ja Englanti, Chiracin huomio kiinnittyi kuitenkin vain uusiin tulokkaisiin. Hän tokaisi ärtyneesti:

”Nämä maat eivät ole käyttäytyneet kovin hyvin ja ovat melko piittaamattomia vaarasta, joka syntyy, jos ne liittoutuvat liian nopeasti Amerikan kantaan. [...] Se ei ole oikeastaan vastuullista käytöstä. Se ei ole hyvien tapojen mukaista käytöstä. He menettivät hyvän tilaisuuden pysyä hiljaa.”¹

Toisin sanoen tämä nöyryyttävän ylimielinen lausahdus tarkoitti: ”*Keitä te luulette olevanne?*” Ranskan johtajan asenne osoitti idän maiden paikan Euroopan yhteisössä. Vuonna 2003 Chirac sen enempiä kuin kukaan muukaan unionin vanhoissa jäsenmaissa pystyi tuskin edes kuvittelemaan, että

nämä uudet jäsenet tulisivat muuttamaan Euroopan unionia dramaattisemmin kuin ollaan valmiita myöntämään vielä tänäkään päivänä.

Tämä kirja kertoo siitä, miksi ja miten näin on kuitenkin käynyt. Kuinka on mahdollista, että suhteellisen köyhät ja nuoret demokratiat ovat kyenneet muokkaamaan Euroopan unionia ennalta arvaamattomaan suuntaan. Ja millaista hintaa maksetaan siitä, että EU:ssa havahduttiin vakaviin ongelmiin aivan liian myöhään.

Pullonhenki

Idän haaste tuli vanhoille jäsenmaille yllätyksenä, joten siihen ei ehditty reagoida ajoissa. Odotusarvo nimittäin oli, että idän maat sopeutuisivat kitkatta unionin arvoihin, kanssakäymisen tapoihin sekä toimintaperiaatteisiin. Näinhän tekivät myös kaikki aiemmat tulokkaat, kuten vaikkapa Suomi ja Ruotsi. Ja itäiset maathan olivat pyrkimällä pyrkineet EU:hun ja olivat valmiit tekemään kaikkensa, jotta yhteisön ovet avautuisivat. Tiedettiin kyllä, että vaikka ”uudet demokratiat”, eivät olisi vielä täysin sisäistäneet *länsimaisen* demokratian pelisääntöjä, ne kyllä oppisivat tavoille. Länsi oli valmis kärsivällisesti opastamaan itäistä ”pikkuveljeä”. Mutta lännessä ei selvästikään tiedetty, keiden kanssa oltiin tekemisissä.

Entiset kommunistimaat olivat karaistuneet neuvostoimperiumin alaisuudessa. Jotkut maat kykenivät pelaamaan omaan pussiin, eli toteuttamaan omia kansallisia intressejään vastoin Moskovon kontrollia ja neuvostopanssareiden vyörymisen uhkaa. Maat olivat pärjänneet kekseliäisyydellään ja

sitkeydellään itäblokin tyylyssä todellisuudessa. Nämä kokemukset muokkasivat itäisten maiden poliittista kulttuuria, jolla varustettuna ne olivat astuneet eurooppalaiselle kentälle. Eikä tällaista yksityiskohtaa osattu lännessä ottaa riittävän hyvin huomioon.

Liittyessään unioniin itäiset jäsenmaat eivät hylänneet vanhaa poliittista kulttuuria, vaan sitä sovellettiin tehokkaasti nyt toisessa kontekstissa. Ne eivät myöskään kavahaneet törmäystä vanhojen jäsenmaiden kanssa. Tällainen lähes jatkuva haastaminen kaiversi kuitenkin vähän kerrassaan yhteisön periaatteita. Kun poliittinen korrektius oli tuntematon käsite, saatettiin nostaa pöydälle sellaisia asioita, jotka olivat unionin keskustelussa ennenkuulumattomia. Räväkkyys ja usein jopa rehvakkuus tuntui ensin oudolta, mutta alkoi vähitellen kiehtoa Euroopassa yhä laajemmin.

Vuoden 2015 jälkeen voidaan puhua jopa ”kylähulluilmioista”. Kylähullulla nimittäin on hyvin tärkeä rooli, koska hän voi sanoa ja käyttäytyä oman yhteisönsä perinteisiä arvoja ja sääntöjä vastaan. Hän voi tuoda esille tabuaiheita ja käyttää mistään mitään piittaamatonta kieltä. Antamalla tällaisen käyttäytymisen jatkoa, kylähullulla voidaan testata yhteisön sietokyvyn rajoja ja kuin varkain laajentaa liikkumatilaa kaikille. Kasvava huomio lisäsi itäisten jäsenmaiden rohkeutta, kun ne ymmärsivät, että tietynlaisella toiminnalla on onnistumisen mahdollisuuksia.

Kaiken lisäksi opittiin, että Euroopan unionin yleisen käytännön mukaan joukkovoimalla on voitu ajaa omia erityisiä alueellisia intressejä. Näin ovat toimineet esimerkiksi Välimeren valtioiden tai Pohjoismaiden ryhmät. Maiden painoarvo unionin päätöksenteossa perustuu edelleen väkilukuun. Huomion arvoinen seikka on, että itäisten jäsenmaiden

alueella on lähes 101 miljoonaa kansalaista.² Liittoutuessaan näin väkirikas valtioiden ryhmä voi saada äänensä kuulumaan. Siten itäiset jäsenmaat maat ryhtyivät tiivistämään yhteistyötä ja juuri niiden kykyyn puhaltaa yhteen hiileen havahduttiin EU:ssa liian myöhään. Toki voidaan hyvällä syyllä epäillä, onko kyseisten valtioiden ryppäässä mitään muuta yhteistä kuin kommunistinen menneisyys. Tässä kirjassa kerrotaan, minkä perusteella ja mitä varten liittolaisuuksia syntyi ja miksi ne vaikuttavat niin tehokkaasti EU:n päätöksentekoon.

Kun pullonhenki kerran pääsi vapaaksi, ei sitä enää kyetty tunkemaan takaisin, ja unionin asenneilmapiiri alkoi asteittain muuttua. On perusteltua kysyä, että entäpä jos itäiset jäsenmaat olivatkin lännen muutoksen airuita ja olemme siirtymässä ”idän aikaan”?

Mutta missä itäinen Eurooppa on?

Mielenkiintoista on, että Euroopan unionin itäiset jäsenmaat ovat kulkeneet pitkän kaaren Itä-Euroopasta itäiseksi Euroopaksi. Itä on lännestä nähtynä ollut aina arvolatautunut termi, mutta niin oli myös länsi idästä katsottuna. Länsi on ollut talous- ja yhteiskunnallisen kehityksen edelläkävijä, itä sen periferia. Maita on voitu laittaa järjestykseen sen mukaan, kuinka pitkälle lännen mallia on sovellettu. Ironista sinänsä, että tällainen ”edistyksen” lineaarinen vertailu muistuttaa marxilaista teoriaa kehityksen kulusta.

Itä-Eurooppa-nimityksellä viitattiin 1990-luvun alussa entisen Neuvostoliiton vaikutuspiiristä vapautuneisiin, mutta monella tavalla edelleen kommunistisen painolastin

kanssa kamppaileviin maihin. Ne olivat tulossa huonoista lähtökohdista lännen tykö. Luonnehdintaan tuli mukaan uusi sävy vasta 1990-luvun puolivälissä, jolloin aluetta alettiin kutsua joko keskiseksi Itä-Euroopaksi tai itäiseksi Keski-Euroopaksi. Nimityksiin sisältyi huomio, että siirtymäkaudella oli asteittain edetty kohti länttä ja erityisesti Saksaa. 1990-luvullahan Saksa oli mielletty Keski-Euroopan vahvimmaksi valtioksi ja Euroopan talousveturiksi. Se oli myös investoinut eniten itäisen Euroopan nouseviin talouksiin. Myöhemmin 1990–2000-lukujen taitteessa, kun kilpailu kohti Euroopan unionin jäsenyyttä kiihtyi, keksittiin erottaa liittymisen haasteista hyvin suoriutuvat ja jälkeenjääneet kandidaatit nimityksillä Keski- ja Itä-Eurooppa. Kun maat sitten liittyivät unioniin, ne eivät enää pitäneet aluenimityksistä, vaan halusivat tulla kutsutuiksi yksilöllisesti vaikkapa Puolaksi tai Tšekiksi. Ne halusivat vihdoinkin luoda omia suhteitaan Euroopan muihin valtioihin.

Tässä kirjassa tulen palaamaan usein poliittisen ja yhteiskunnallisen kehityksen kannalta ehkä tärkeimpään nimitykseen. Itäinen Eurooppa sijaitsee saksankielisen Länsi-Euroopan ja Venäjän vaikutuspiirien välimaastossa, jota voidaan hyvällä syyllä kutsua Väli-Euroopaksi. Välieurooppalaisuudella tarkoitetaan yhtäältä sitä, että idän ja lännen välissä ei ole vain rajaviiva vaan vyöhyke, jossa idän ja lännen kulttuuriset, poliittiset ja taloudelliset vaikutteet ovat useiden vuosisatojen aikana sekoittuneet.³ Johtuen juuri eri vaikutusten sekoittumisesta, on 2010-luvun puolivälistä lähtien yhä useamman maan demokratiakehityksessä alkanut näkyä huolestuttavia merkkejä. Näiden oikeusvaltio-ongelmien myötä eurooppalaisessa kielenkäytössä palattiin taas käyttämään *itäistä* attribuuttia. Ryhdyttiin jälleen puhumaan

itäisistä jäsenmaista, ja nyt itä ei tarkoittanut ilmansuuntaa. Esimerkiksi Suomi, joka sijaitsee maantieteellisesti idempänä kuin vaikkapa Slovakia tai Unkari, oli osaa pohjoista, ei koskaan itää.

Kirjan rakenteesta

Kirja koostuu viidestä pääluvusta. Käsittelen niissä aiheita, jotka tarjoavat parhaat esimerkit siitä, kuinka yllättävän paljon itäiset jäsenet ovat vaikuttaneet Euroopan unioniin. Pohdin yhtäältä itäisen ryhmän kehitystä ja sitä, miksi uudet jäsenmaat eivät sopeutuneet unionin pelisääntöihin ja arvoihin vaan pyrkivät muokkaamaan niitä. Toiseksi avaan myös mahdollisimman konkreettisimmalla tavalla, kuinka EU on muuttunut yhteisönä.

Nämä teemat eivät pelkästään ole kietoutuneet tiukasti yhteen, vaan ne toimivat toisensa edellytyksinä. Siten niiden jaottelu lukujen mukaan on hieman keinotekoinen ratkaisu, mutta kerronnallisista syistä välttämätön. Tästä myös johdetaan, että silloin tällöin palaan eri luvuissa jo aiemmin mainittuihin seikkoihin, kahdestakin syystä. Ensinnäkään en voi olla varma, että lukijat etenevät kirjassa lukujen järjestyksen mukaisesti, joten eri osien on toimittava itsenäisinä. Toiseksi, tietyt aiheet valottavat erilaisia näkökulmia ja yhteyksiä aina kontekstin mukaan. Esimerkiksi vaikkapa median vapaus vaikuttaa niin oikeusvaltiokäsitykseen yleisellä tasolla kuin myös vaalien näkökulmasta aivan konkreettisesti. Ja esimerkiksi väli-eurooppalaisuuden käsite vilahtelee eri luvuissa, koska se selittää ideoiden, poliittisten rakenteiden ja ulkopoliittisten valintojen yhteyden alueellisuuteen. Vastaavia esimerkkejä on useita.

Ensimmäisessä luvussa syvennyn siihen prosessiin, mikä johti asteittain pettymykseen unionin jäsenyyteen ja miten kasvava tyytymättömyys on johtanut pragmatismiin sekä EU:n edustamien ihanteiden rapautumiseen. Liberalismin heikko kannatus on helpottanut alueen perinteisten poliittisten ideologioiden – nationalismin ja konservatismiin – nousua.

Toisessa luvussa siirryn tarkastelemaan, kuinka maat ovat päättäneet turvautua regionaaliseen yhteistyöhön ja miten se toimii konkreettisen esimerkin kautta. Valitsin tarkoituksella maahanmuuttovastaisuuden ympärille luodut yhteiset strategiat, joista kehkeytyi huomattava painostusvoima Euroopan unionissa.

Kolmannessa osiossa kuvaan puoluepoliittisen kentän murrosta. Poliittisen kulttuurin perinteisiin ei itäisessä Euroopassa ole koskaan kuulunut Pohjoismaille luonteenomainen konsensuspolitiikka. Koalitiiohallitusten toiminnan edellytykset ovat muuttuneet viimeisen vuosikymmenen aikana, jolloin alati kasvavat kansalliskonservatiiviset EU-kriittiset puolueet ovat haastaneet tehokkaasti ja usein onnistuneesti moninaisia löyhiä koalitioita.

Neljännessä luvussa pohdin, miten poliittinen pragmatismi on johtanut siihen, että kansalaiset eivät enää kykene identifioimaan puolueita johdonmukaiseen ja ideologiseen arvomaailmaan ankkuroituvaan ohjelmaan. Tämän takia äänestyskäyttäytymistä ohjaavat yhä enemmän tunteet tai yksinkertaisia ratkaisuja lupaavat kansallismieliset ehdokkaat. Lisäksi ulkovaltojen informaatiovaikuttaminen on muuttunut yleiseksi normiksi. Minkä tietojen pohjalta kansalaiset siis antavat äänensä? Miten eriarvoistuvat alueet ja väestönosat vaikuttavat äänestyskäyttäytymiseen? Voittaako maaseutu kaupungit?

Viimeisessä luvussa käsittelen ulkopoliittisia jakolinjoja, jotka syntyivät, kun osalla itäisistä jäsenmaista on ollut erilainen näkemys Ukrainan sodasta ja Venäjän uhkasta verrattuna niin muihin idän maihin kuin myös Länsi-Eurooppaan. Suhtautumisen hajonta on ollut näkyvässä laajemminkin unionin alueella ja se on järjestänyt liittolaisuuksia uudelleen. Kuinka kansalliskonservatiivisten voimien yleinen vahvistuminen vaikuttaa EU:n ulkopoliittikan kurssin muutoksiin? Ja miten juuri näistä muutoksista on kasvamassa uusi suurvalta ja talousveturi Puola, jonka myötä Euroopan unionin painopiste on siirtymässä lännestä itään.

Lukijalle: lähestymistavoista

Olen tutkinut itäisen Euroopan poliittista ja yhteiskunnallista kehitystä Helsingin yliopistossa koko urani, jo 28 vuotta. Itäisen Euroopan tutkimuksen tieteenalavastavaana olen työkseni tarkkaillut päivittäin varsin laajaa aluetta, itäistä Keski-Eurooppaa, Kaakkois-Eurooppaa ja Länsi-Balkania. Olen kirjoittanut toistasataa artikkelia, joista kymmenet ovat olleet laajalle yleisölle tarkoitettuja. Nyt on kuitenkin tullut aika, jolloin täytyy arvioida uudelleen, mitä tiedämme Euroopan unionin itäisistä jäsenistä. Voimme nimittäin todeta, että olemme saapuneet risteykseen, jossa EU on nopean muutoksen edessä, ja olennainen kysymys on, kuinka itäiset maat voivat tässä muutoksessa. Haluan siis tarjota kaiken oppimani perusteella uuden synteetin niille lukijoille, jotka ovat ihmetelleet alueelta kantautuvia kieltämättä huolestuttavia uutisia.

Koska olen taustaltani poliittisen historian tutkija, minua on aina kiehtonut nykyilmidiiden juurisyiden ymmärtäminen sekä keskeisten kysymysten laajempien ajallisten ja alueellisten yhteyksien pohtiminen. Kirja keskittyy erityisesti alueeseen, jota kutsutaan ”itäiseksi Keski-Euroopaksi”. Siihen kuuluivat alun perin Puola, Tšekki, Slovakia ja Unkari. Tosin mediassa ja poliittisessa kielenkäytössä yhä useammin viitataan samassa yhteydessä myös Kroatiaan, Sloveniaan, Romaniaan sekä Baltian maihin. Haluan kuitenkin korostaa, että en tarjoa maakohtaista analyysiä, vaan kiinnitän huomioni yhtäläisyyksiin ja erilaisuuksiin Euroopan unionin kehityksessä. Valtiotieteilijänä olen aina pyrkinyt hahmottamaan yleisiä ja yhteisiä lainalaisuuksia ja humanistina pidän tärkeänä kulttuuristen erityisyyksien valottamista. Tämä kirja on syntynyt näiden erilaisten näkökulmien synteisistä.

Lähteistä

Pidän tärkeänä, että väitteeni ja tulkintani nojaavat runsaaseen lähdeaineistoon. Historioitsijana olen tukeutunut niin sanottuihin alkuperäislähteisiin, siis Euroopan unionin, alueellisten yhteistyöelinten sekä valtioiden asiakirjoihin, poliitikkojen puheisiin ja kirjoituksiin sekä lakiteksteihin, kansalaisjärjestöjen julkaisuihin ja tilastoihin. Käytän laajasti myös kansainvälisiä ja kansallisia mediatietoja, osittain myös sen takia, koska huomattava osa ihmisistä saa informaatiossa juuri näistä. Tämän takia olen pyrkinyt valikoimaan mediaa laidasta laitaan, ottaen mukaan liberaalia, konservatiivista sekä vasemmistolaisistaustaista mediaa. Toisaalta, kun alkuperäislähteitä ei ole saatavilla, erityisesti tutkivien

journalistien tuottamat tiedot ovat kullanarvoisia. Nykyisen digitaalisen maailman valtavana etuna on, että lähes kaikki lähdeaineisto löytyy sähköisessä muodossa, näin ollen lukijat voivat itse halutessaan tarkistaa, mihin esittämiä argumentit perustuvat. Lähdeviitteet löytyvät kirjan lopusta, mutta tekstiä voi lukea ilman viitteitäkin. Asioiden tarkastelun helpottamiseksi mukana on myös lähde- ja kirjallisuusluettelo. Kansainväliset lähteet ovat pääosin englanniksi, mutta mukana on aineistoa myös muilla alkukielillä. Onneksi käännöskoneiden aikana kielimuuri ei ole lukijallekaan ylittämätön.

Käsitteistä

Kun tarkastelee poliittista ja yhteiskunnallista kehitystä, menneisyys on aina läsnä. Itäisen Euroopan kohdalla valtiotalionismin perintöön palataan silloin tällöin. Käytän tuosta ajasta välillä nimitystä *kommunistinen järjestelmä* tai *hallinto* tai *valta*, mikä voi ärsyttää joitakin lukijoita. Tiukasti ottaen kommunismi oli ideologinen päämäärä, johon ei todellisuudessa koskaan päästy. Silti, sellaista valtiollista järjestelmää, jossa valta kuului yksinomaan kommunistielitille, joka pohjasi kommunistiseen ideologiaan, voidaan oikeutetusti kutsua ”kommunistiseksi”.

En käytä *populism*in käsitettä, koska olen sitä mieltä, että sen selitysarvo on varsin heikko. Vaikka populismin tutkimus on valtavan laajaa ja jakautuu eri koulukuntiin, sen perusteeksi on, että kyseessä on puhetekniikka. Sen tarkoituksena on luoda mustavalkoisia vastakkainasetteluja. Siinä puolustetaan kansaa korruptoitunutta eliittiä vastaan;

käytetään vahvoja ja tunteisiin vetoavia viholliskuvia ja tarjotaan yksinkertaistettuja ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin.⁴ Määritteen mukaan ”populistinen puhetapa” on ollut laajassa käytössä muun muassa kommunistisessa retorikassa, 1990-luvun alun siirtymäkaudella, liittyttäessä Euroopan unioniin, kriisien aikana ja vaalien alla. Poliittisen kentän näkökulmasta sitä on käyttänyt lähes jokainen puolue, niin hallituksissa kuin oppositiossa. Toisin sanoen termi ”populismi” ei kykene valottamaan poliittisia sävyjä ja ideologian taustoja. Mediassa laajalti levinnyt leima ”oikeistopopulisti” on harhaanjohtava erityisesti itäisessä Euroopassa, jossa oikeisto-vasemmistoerottelu on menettänyt merkityksensä jo 1990-luvulla.

* * *

Lähdetään siis matkalle seuraamaan sitä kehitystä, miten ja miksi itäiset jäsenmaat kasvoivat erilleen EU:n yhteisistä päämääristä ja miksi se tapahtui pääasiassa 2020-luvulla? Kaiken pohjalla on silti ihmetys, miksi EU:n suuri lupaus yhdentyvistä Euroopasta ei toteutunutkaan? Ja ennen kaikkea, mitä voidaan oppia itäisten maiden toimintatavoista, kun EU pyrkii taas laajenemaan.

MIKSI EU:N SUURI LUPAUS YHDENTYVÄSTÄ EUROOPASTA EI TOTEUTUNUT?

Yhdysvaltain entinen puolustusministeri Donald Rumsfeld ennusti vuonna 2003, että Euroopan valtakeskiö siirtyy lännestä itään. Oliko hän oikeassa? Määrittävätkö itäiset jäsenmaat Euroopan unionin tulevaisuuden? Mikä on muutoksen suunta ja tahti – ja haluammeko sitä?

Itäisen Euroopan viime vuosien nopeatempoinen murros on kyseenalaistanut liberaalidemokratian arvot, poliittisen korrektiuden ja vähemmistöjen kunnioituksen perinteet sekä Euroopan unionin keskeiset pelisäännöt. EU on ollut hidas vastaamaan haasteisiin. Nyt on havahduttu tilanteeseen, jossa idän illiberaaliset innovaatiot ovat leviämässä lännessäkin.

Mistä syistä itäiset jäsenet kääntyivät EU:n yhteisiä päämääriä vastaan? Millä tavoin nämä maat pyrkivät muokkaamaan Euroopan tulevaisuutta itselleen suotuisemmaksi, ja miksi tämä skenaario on vaarallinen? Ja tärkeimpänä kaikesta, voidaanko kurssin suuntaa vielä muuttaa? Näihin teemoihin Katalin Miklóssy pureutuu ajankohtaisessa tietokirjassaan ja kysyy samalla, mitä voisimme oppia itäisten jäsenmaiden ratkaisuista.

KATALIN MIKLÓSSY on poliittisen historian dosentti ja itäisen Euroopan tutkimuksen tieteenalavastaava Helsingin yliopistossa. Miklóssy tutkii itäisen Keski-Euroopan pitkän aikavälin oikeusvaltiokehitystä ja tarkastelee nationalismin ja konservatismen eri ilmiöitä. Miklóssy on esiintynyt asiantuntijana mediassa sekä pitänyt luentoja yrittäjille, poliittisille päättäjille ja kansalaisjärjestöille. Hän on julkaissut tutkimuskentästään useita teoksia.

www.tammi.fi

32.5

ISBN 978-952-04-7694-6

Kansi: Timo Numminen • Kirjailijakuva: Otto Virtanen